

Irena Tomazič,

plesalka, performerka, vokalistka

Iskalka meja v glaslu in plesu

Začela je z gibom in nadaljevala z glasom. S svojimi nastopi povezuje generacije pionirjev sodobne glasbeno-scenske umetnosti, od avantgarde in elektronske glasbe do hip-hopa in avtorskega ljudskega izročila. In raziskuje naprej. Ni se pustila ujeti akademiji, sistemu, kalupom, času ... Letos je bila s svojo predstavo velika zmagovalka bienala sodobne slovenske plesne umetnosti Gibanica.

Paula Caspão, predstavnica strokovne žirije, je ob tem izjavila: »Eden od vidikov, ki me je pri tem delu globoko ganil, je bil način, na katerega Irena Tomazič raziskuje glas kot eksperimentalni koreografski element, kako ga 'pozunani'. Zvok konstantno vrača mnogoterim prostorom in časom, iz katerih prihaja, in ga vedno znova jemlje iz različnih točk, da ga na različne načine obdela ...«. Pravi, da ima naslednjega pol leta pred seboj veliko nastopov, veliko dela, noče se pritoževati, da živi slabo, ker je umetnica. Na »filozofiji« jo čaka še magistrska naloga, a zanjo trenutno še nima časa.

Na letošnji Gibanici, bienalu sodobne slovenske plesne umetnosti, ste bili zmagovalka tako strokovne žirije kot

tudi občinstva. Je to vrh vaše kariere?

Vprašanje je, kaj naj bi bil vrh kariere. Če gledam nagrade, zagotovo, prvič sem dobila takšno nagrado na Gibanici, pozornost, podporo in potrditev. Vrh kariere bi bil zame predvsem to, da bi lahko moje delo teklo naprej, kontinuirano, to mi je v življenju najbolj pomembno. Nagrado sem dobila v domačem okolju, kjer me publika pozna, zato je zame domača publika najbolj zahtevna, spremlja me že vsa leta, a ko nekaj najdeš, se lahko začneš tudi ponavljati. To je ta hrbtina stran ustvarjanja in iskanja. Vendar ima Gibanica žirijo, ki prihaja od druge (letos so bile v njej predstavnice iz Portugalske, Prage in Srbije), kjer mojega dela ne poznajo in tudi zato sem bila nagrade zelo vesela. Zavedam se, da v svojem delu ves čas iščem neke meje, in čeprav me je za-

znamoval glas, še vedno izhajam iz plesa, ki me je kreativno najbolj oblikoval. Moje delo z glasom zagotovo ne bi bilo takšno, če v meni ne bi bilo tudi plesa; že od začetka je oboje močno povezano.

Kakšna predstava je Okus tišine vedno odmeva? Gre za preplet ljudskega izročila in eksperimentalnega jezika?

Mislím, da je predstava vozél vsega mojega dosedanjega dela. Gre za plesno, gibbalno in glasovno linijo v povezavi z močno izkušnjo z improvizirano, elektro-akustično glasbo, torej zelo drugačnim glasbenim svetom, ki me je tudi zaznamoval. To so bile delavnice Tomaža Groma in delo z Aldom Ivančičem, iz katerega je potem izšlo tudi moje delo v bendu in z Borghesteo. Ko sem delala v Vroclavu na Poljskem v Centru

Page: 22

Reach: 62000

Country: SLOVENIA

Size: 2398 cm2

2 / 5

Jerzyja Grotowskega, sem imela priložnost spoznati ljudi iz gledališča, ki se ukvarjajo z ljudsko glasbo na zelo sodoben način. To je vplivalo tudi name in se preneslo na moje delo, pri tem pa sem se spraševala po svoji lastni poziciji znotraj tradicije, ki ji pripadam, torej slovenskem ljudskem izročilu. Tako sem v predstavi *Okus tišine vedno odmeva* zapela tri staroslovanske pesmi.

Kako pa ste se lotevali tega raziskovanja? Srečali ste se in posneli sodelovanje z znanimi poustvarjalci naše glasbene ljudske dediščine, Ljubo Jenče, Bogdano Herman, Boštjanom Naratom in drugimi?

V to sem vstopila precej nedolžno. Želela sem spoznati ljudi, ki so pri nas že veliko naredili na tem področju, ki se s tem že leta ukvarjajo. Tako sem stopila v stik z Ljubo Jenče in Bogdano Herman, Boštjana Narata pa sem poznala že od prej. V raziskovalnem delu predstave sem s sodelavcem Sabino Đogić in Andrejem Kocanom naredila in posnela tudi video intervjuje, za katere mi je žal zmanjkalo finančne sape, da bi jih dokončala. Imam pa to za domačo nalogo in nekaj, kar bi rada dokončala. Ljudska pesem ima pri nas dolgo tradicijo, pa tudi sama avantgardna in eksperimentalna glasba imata svojo močno tradicijo. Prav neverjetno, koliko referenc pri sodobnih glasbenikih izhaja iz tradicionalne ljudske

glasbe. Po drugi strani pa slišiš v ljudski pesmi, ki je nekakšen vrh vsake kulture, koliko je v njej improvizacije in eksperimentiranja. Prepoznaš, kako so se ljudje v glasbi v živo odzivali na ljudi okoli sebe, na okolje, v katerem so živeli, ter koliko inovacij, tehničnih in glasbenih, so ob tem razvili. Leta 2011 in 2012 sem v Trubarjevi hiši pripravila Srečevanje glasov, kjer sem poleg omenjenih povabila še Katarino Juvančič, Brino Vogelnik, skupino Volk Folk in Vruja z Marino in Alenko Kranjac, Svetlano Spajič in Natalko Polovinko, kar je bil že del raziskovalnega projekta za predstavo. Tradicija ni nekaj, kar pripada preteklosti, mene zanima zlasti, kako oblikuje našo sedanost, če se tega zavedamo ali pa ne.

Se vam zdi, da telo »govori« premalo? Sodobne plesne predstave vedno bolj vključujejo kot orodje izražanja tudi jezik. Plesalci se iz gibalcev vedno bolj levijo v govorce, performerje, nosilce nekih sporočil.

Ne vem, če telo govori premalo, rekla bi, da govori drugače. Mogoče je podobno, kot pri prozi in poeziji. Proza pripoveduje zgodbo, pri poeziji pa se moramo srečati sami s seboj oziroma s tem, kar dobimo iz nekih »abstraktnih« besednih zvez. Pri tradicionalnem gledališču imamo vedno za osnovo neki scenarij, besedilo, plesno gledališče pa je morda v tem smislu bližje poeziji, je-

ziku, ki ne govori tako neposredno, ampak vzbuja prej neke asociacije, občutja, ki nas nagovarjajo na način, za katerega težko najdemo besede. Govorica telesa mi zelo veliko pove, vzbuja empatijo in ni naključje, da se s tem ukvarjam. Če gledamo skozi zgodovino, plesalec ni samo nekdo, ki se izraža skozi telo, ampak pripoveduje tudi skozi razpoke besed. Izraža, kako telo komunicira z besedo, kako ples trči z besedo, z jezikom. Gre lahko za zelo ustvarjalen trk, stik, ki nam pove še veliko več kot samo besede. Oba se v tem oplajata. Zdaj je takšen čas, se mi zdi, ko je ta preplet zelo organski.

Izšli ste iz gimnazijske, ljubiteljske plesne dejavnosti pod mentorstvom Tomaža Štrucla, enega pionirjev plesno gledališke scene v devetdesetih. Je za plesalca usodno, kje začne, kaj ga uvede na njegovo pot?

Če gledam nazaj, vidim, da so se zgodila neka naključja, ki so bila verjetno usodna zame, saj so zaznamovala mojo pot. Delo s Tomažem Štruclom me je zagotovo oblikovalo, saj je imel dober posluš za gib, znal je videti, kako delujem s telesom. Pred gimnazijo se nisem ukvarjala s plesom, plesati sem začela relativno pozno. Pri zadnjih predstavah me je spodbujal, da se usmerim v ples, pa tudi sama sem takrat že čutila željo po tem. Tako sem se šele pri devetnajstih letih, v četrtem letniku gimnazije, vpisala na plesne klase Studia Intakt. V meni je bila neka nuja, da to naredim, zdelo se mi je, da se bom razpočila, če tega ne bom mogla izraziti, začela plesati. Izražanje s telesom je del mojega zdravja! (smeh)

Sodelovali ste tudi z znamenitim Plesnim teatrom Ljubljana, ki je s Ksenijo Hribar in prvo generacijo tedanjih plesalk in koreografinj utiral pot novi plesno-scenski umetnosti sredi osemdesetih. Je ples prehodil dolgo pot od takrat do danes? Kaj se je spremenilo?

Zanimivo je poslušati generacije pred menoj, kako je bila Ljubljana nekoč povezana s plesno sceno v Belgiji in drugje, kako je bila tudi sama plesna scena veliko bolj povezana. Ko sem začela obiskovati plesne razrede, ki smo jih imeli pred leti v Plesnem teatru Ljubljana, nas je bilo v dvorani običajno vsak dan tudi po dvajset. Ne vem, kaj se je zgodilo vmes, a danes jih zagotovo ne pride več toliko. Se je odprlo »preveč« različnih možnosti za ples, se je spremenil čas, se je plesna scena po svoje razvila naprej, različno usmerila in zato tudi med seboj razdružila? Mladi plesalci danes veliko odhajajo na izobraževanje v tujino, kar je super, nekateri se pozneje spet vračajo, nekateri ne. Generacije pred nami so naredile nekaj za nas,

Iz predstave *Splet okoliščin*, v kateri je Irena Tomažin sodelovala z umetnico Josephine Evrard.

Page: 22

Reach: 62000

Country: SLOVENIA

Size: 2398 cm2

3 / 5

mi pa moramo to zagrabit in peljati naprej za tiste, ki pridejo za nami. Nedvomno je velika zasluga in prispevek k plesni sceni naših predhodnic in predhodnikov, da smo končno dobili šolo – gimnazijo za ples.

Plesalci, akterji sodobnega plesa so v tistih letih živeli socialno precej bedno življenje, na robu životarjenja, brez svojega odra, brez dohodkov. Sami so počeli vse, plesali, šivali, čistili dvorano. Vas ni nikoli zamikalo, da bi šli rajši v bolj varne vode, v objem kakega institucionalnega gledališča, baleta?

Mislím, da tam ne bi znala živeti. V srednješolskih letih sem pogosto delala s pokojnim Petrom Zobcem, statirala sem na radiu, kjer je Peter veliko režiral, pa tudi pri njegovih filmih in drugih projektih. Zobec mi je večkrat rekel: Pojdi na AGRFT! Od igralcev, ki sem jih ob teh priložnostih spoznala, Borisa Cavazze, Nataše Barbare Gračner in drugih, sem imela zelo pozitivno izkušnjo, ampak kljub tej skromni izkušnji se mi je nekako zdelo, da to ne bo zame. Da to nisem jaz. Če se mi je kdaj v trenutkih krize zazdelo, da se morda nisem prav odločila, se danes vseeno zavedam, da je zame prav, da sem tu, kjer sem. Večino tega, kar počnem, teh raziskav skozi glas in telo ne bi mogla narediti nikjer drugje. Mogoče bo šele čas pokazal, ali je bila ta odločitev prava ali »piškava«, kakor koli že, za moj stroj je bila zelo pomembna. Nuja, da slediš samemu sebi. V mlajših letih, ko sem začela študirati filozofijo, sem bila seveda obsedena z iskanjem neke resnice, ki je v vsakdanjem življenju nisem znala najti. Če imam v sebi le kanček tega, da lahko raziskujem življenje skozi neke razpoke in se ne ujame vsakokrat v samoumevna kolesa vsakdana, se zavem, da je to velika skrivnost. Da je življenje večje in tudi »nevarno«. In da si lahko ustvarim vsaj minimalne pogoje, da raziskujem to, kar me zanima in čemur bi morda v zgodovini rekli »nevarno« ali pa banalna norost, samo zato, ker takrat morda še nismo poznali takšne govorice. Seveda pa gre tudi za odgovorno odločitev in žrtvovanje nečesa drugega. Pogoji za ustvarjanje niso nikoli sami od sebe dani, samoumevni, vsaka generacija jih mora spet in spet na novo vzpostaviti in se boriti zanje na svoj način.

Danes deluje veliko laboratorijev, zavodov, skupin, pa tudi festivalov, ki plesalcem sodobne scene omogočajo lažje delovanje. Kakšna je vaša izkušnja ozioroma kako deluje plesno-scenska mreža v Sloveniji?

Zagotovo se danes že sama raznolika plesna umetnost veliko bolj osredotoča na posamezna področja, različne smeri se na

Irena v predstavi Okus tišine vedno odmeva, za katero pravi, da je vozec njenega vsega dosedanjega dela.

določenem segmentu poglobljajo, saj nekateri raziskujejo plesno govorico v razmerju do besede, drugi do zvoka, spet tretji do prostora ali pa do percepcije samega telesa. S tem, ko se zadeve bolj osredotočajo, pa so se začele tudi vedno bolj oddaljevati druga od druge. Zanimivo je poslušati, kako je bila recimo v osemdesetih scena veliko bolj povezana. Ustvarjalnost v gledališču se je povezovala bolj kompleksno, drama, ples, glasba itd., danes pa obstajamo bolj vsak na svojem področju. Stvari se morda odvijajo bolj poglobljene, ni pa več te širine in povezanosti. Zagotovo pa ima danes več ljudi možnost raziskovati, vstopati v procese ustvarjanja in mlade se v tem smislu veliko bolj podpira.

Kako je plesalka Irena Tomažin »odkri-la glas« in postala vokalistka, ki na odru raziskuje učinke glasov in zvoka, ki ga proizvaja?

Ko sem pri Plesnem teatru Ljubljana obiskovala plesni razred Ann Papoulis, ki je med tem, ko je poučevala gib, vedno tudi veliko pela, sem, če gledam danes nazaj, že takrat odkrivala svoj glas – bil pa je takrat še tih, pa naj se to sliši še tako paradoksalno. Mogoče je šlo za zanimivo in smešno naključje, ampak marsikdaj sem si plesno kombinacijo od znotraj pripela po posluhu, tako kot sem slišala Ann. Tako kot me je relativno pozno obsedel ples, govorica telesa. Glas pa se mi je potem, ko sem bila na nekaj

delavnicah, »odprl« tako močno, da se nisem mogla več utišati. Nisem se hotela. Prej je spregovorilo telo in bilo je zelo zanimivo, z glasom pa je prišla ven še druga, nova govorica, ki me je prav tako zelo vznemirjala, zanimala in zaznamovala. Zanimivo, kako izvemo stvari o samem sebi. Ples in glas mi omogočata, da raziskujem življenje in svet, občutek imam, da prek tega odkrivam stvari v sebi in v življenju, kako medsebojno komuniciramo, kako se slišim, kako sem si sposobna prisluhniti in tako tudi drugim odpiram ta prostor. Glas in telo sta pri meni tako prepletena, da le težko razmišljam o njiju ločeno.

Kaj ustvarja interakcija telesa in glasu, giba in zvoka, je to drugačen jezik?

Meni se ne zdi. Vem pa, če ne bi delala s telesom, tudi ne bi ustvarila takšnega glasu. Glas me nagovori, da vidim kakšne čustvene in telesne reakcije. Odzive dobivam od telesa. Ples me je zanimal tudi kot del prostora, enako glas, ki je zame tudi prostorska gesta. Pomeni mi nekakšen podaljšek telesa. Zaznamoval pa ga je tudi moj študij filozofije in teme, ki sem se jih pri tem lotevala. Ko začnemo nekatere stvari raziskovati posebej, se nam morda zdijo na prvi pogled zelo daleč druga od druge, ampak v mnogih starih tradicijah sta glas in ples še kako povezana. Govorica glasu je samosvoja, prav tako govorica telesa in plesa. Zame skupaj tvorijo svoj poseben besednjak, prostor in čas.

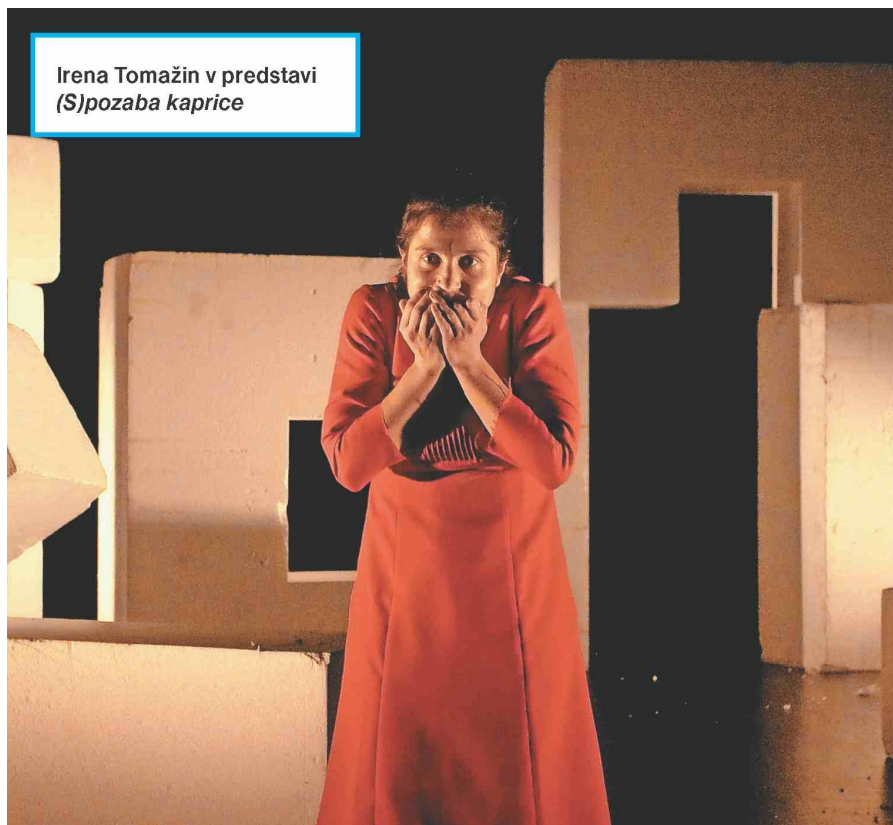
Page: 22

Reach: 62000

Country: SLOVENIA

Size: 2398 cm2

4 / 5

Irena Tomažin v predstavi
(S)pozaba kaprice

Sodelujete tudi z glasbeniki, kot so N'toko, Aldo Ivančič in drugimi znanimi raperji, glasbenimi avantgardisti?

Različni glasbeni žanri zame pomenijo različne obraze, ki jih imata lahko glas in glasba. Rap, hip-hop, avantgarda, instrumentalna ali abstraktna glasba, zame so to predvsem različni izrazi, zagotovo pa si ne želim potovati le po njihovi površini. Vedno me zanima, kaj se mi odpre skozi glas, kakšne glasove dobim skozi sodelovanje z različnimi glasbeniki. Upam, da se pustim čim bolj nagovoriti od drugega in da opazujem, kako me v tem srečanju nagovori drugačen izraz. Leta 2015 živimo v drugačnem času in okolju, drugače ju zaznamo in to ustvarja tudi razlike v glasovih, v zvoku. V šestdesetih je bil svet zvočno drugačen, sto let prej še bolj drugačen. Okolje je tudi tisto, ki vpliva na glasbenike, žanre, načine izražanja, in dialog s svetom okrog nas je tisti, ki oblikuje naš pogled na stvari.

Ste tudi podiplomska študentka filozofije pri prof. Mladenu Dolarju. Kar nekaj naših plesalk, performerjk je predanih študentk in diplomantk filozofije. Tudi v predstavah se včasih poigravate in nslavljate na svoje profesorje. Kakšen je ta preplet, povezava in pretok med scenško umetnostjo in filozofijo?

V tem se trudim biti kar se da shizofrena. Znanje iz filozofije mi je bilo v dosti večje breme takrat, ko sem bila v studiu, ker zares nikoli nisem hotela s svojo kreativnostjo

potrjevati nečesa, kar sem morda spoznala skozi filozofijo. Mladen Dolar me lahko upravičeno potegne za ušesa, ker že zelo zaostajam s svojim študijem (smeh) ... Povedati hočem predvsem, da bi rada pri sebi vzdrževala to dvojje na čim večji distanci, ker mislim, da si imata tako moja ustvarjalnost kot tudi filozofija dosti več povedati. Seveda me zaznamuje tudi filozofija, knjige, ki jih berem, ampak nikoli nisem želela tega postaviti na oder. Rajši imam, da sta obe, umetnost in filozofija, pri meni čim bolj vsaka sama s seboj, ali, če se izrazim heideggersko, šele tako lahko postane ta ljubeči prepir med njima kreativen. Če bi hoteli eno razlagati z drugo, bi kmalu ugotovili, da tega ne potrebujeta. Umetnost ima svoj diskurz, skozi katerega samo sebe razume, ne potrebuje argumentov iz filozofije, da jo potrjujejo. In enako ima svojo lastno prakso tudi filozofija. Takšen je moj pristop, drugi seveda lahko mislijo drugače. Sama se veliko bolj izražam skozi umetnost in se nimam za filozofinjo, ne kreiram konceptov, ne kreiram misli. Me je pa filozofija od nekdaj zanimala in navdihovala, je nekaj, po čemer sem lačna in me hrani na drugačen način.

Je za nove generacije umetnikov nujno, da so tudi dobro intelektualno podkovani, da znajo dobro artikulirati sami sebe, svoje delo?

Zdi se mi, da je danes pomembno, da znaš samega sebe artikulirati, tudi zato, ker je lažje, kadar želiš sodelovati z drugimi,

da jim znaš povedati, kdo ste. Za nekatere stvari natančno vem, da sem jih morala najprej dobro artikulirati sama pri sebi, recimo, kaj me zanima, ker nikakor nisem želela napačne interpretacije, ne glede nato, da si lahko o stvari vsakdo misli svoje. Je pa lahko to tudi breme, če niste pripravljen sprejeti tega »prepira« in tega dvoma, razkola med mislijo in telesom. Drugače pa telesu veliko rajši prepuščam, da »blazni v tej svoji neartikularnosti«, se skuša drugače izraziti in ne podrediti temu, kar diktira in že razume misel. To je veliko bolj ustvarjalno. Telo ima svojo vednost, ki jo misel težko zaobjame. Tukaj bi se prej strinjala z Nietzschejem, da ni naš um tisti, ampak telesa, ki so neskončna. Ustvarjanje, raziskovanje je zares pogumno, dokler si sposoben vztrajati in vzdrževati to »nevednost«, nekaj, česar še ne veš, a si dopustiš, da z »glavo butaš v zid« ... Zame je bila ta »nevednost« zelo konkretna, ko še nisem znala artikulirati tega, kar počnem, ker je to šele nastajalo pred menoj. Bila sem v studiu, delala stvari, raziskovala in nisem vedela, kaj v resnici počnem. To pa je tudi tista točka, na kateri stvari nastajajo. Ta del ustvarjalnega procesa je luksuz – ko ti ni pomembno, če izpadeš idiot, ampak predvsem, da vztrajaš prav na tej točki, brez določenega koncepta in brez misli, ki bi vse skušale artikulirati. Da zavaruješ mesto, kjer še ne veš, kaj bi še rad raziskoval ...

Radikalizem osemdesetih in devetdesetih, ko se je Ljubljana vpisala na evropski zemljevid, kjer nastajajo močne plesne in scenske predstave, se je izpel. Zdi se, da je čas močnih avtorskih osebnosti, skupin in produkcij, kakršni so bili Pograjc, Živadinov, Damir Zlatar Frey, pa Farič, Iztok Kovač, Matjaž Berger, neka-ko minil. Podobno je tudi v tujini ... Kam bo šla plesno avtorska scena naprej?

Ne vem, kam bo šla, najbrž nekam, kamor si zdaj ne znam predstavljati. Zgodovina pa je še veliko daljša in drugačna, kot so to (samo) ta imena, ki so se pojavila v osemdesetih in potem. Vsi smo pripravljeni prepoznati izbruhe teh močnih avtorskih imen in osebnosti, a obstajajo tudi zelo pomembni avtorji, ki delajo drugače, imajo drugačno kontinuiteto in način izražanja. Če izpostavim samo nekatere ženske umetnice, ustvarjalke in njihov prispevek, recimo že omenjeno Ksenijo Hribar, pa Matejo Bučar, delo Maje Delak na mnogih področjih in še mnogih drugih. Danes živimo drugačen čas, mišljenje in ustvarjanje sta drugače strukturirana, delo je veliko bolj fragmentarno. Če sem prej omenila kot pozitivno, da ima danes morda več ljudi priložnost, da se ukvarja z ustvarjanjem, je hrbtna stran tega tudi to, da nastaja veliko več manjših projektov

Page: 22

Reach: 62000

Country: SLOVENIA

Size: 2398 cm2

5 / 5

z manj sredstvi, ker je produkcijski način drugačen. Tudi spektakelski dogodki, ki so nastajali nekoč, so imeli za seboj veliko raziskovanja, a načini ustvarjanja in prikazovanja danes so bistveno drugačni, ker so tudi pogoji drugačni. Sodobni plesalec mora početi toliko stvari hkrati, skorajda še najmanj to, da pleše. Nenehno se mora pripravljati in pisati mora na različne razpise, sam opravljati produkcijsko delo, zbirati denar, iskati prostore itd. Včasih si bil predvsem režiser ali koreograf, danes so se te vloge multiplicirale. Da lahko obstajamo, delamo zelo veliko stvari hkrati, morda se to pozna tudi pri sami avtorski gesti, ki se danes drugače zapisuje v prostor in čas.

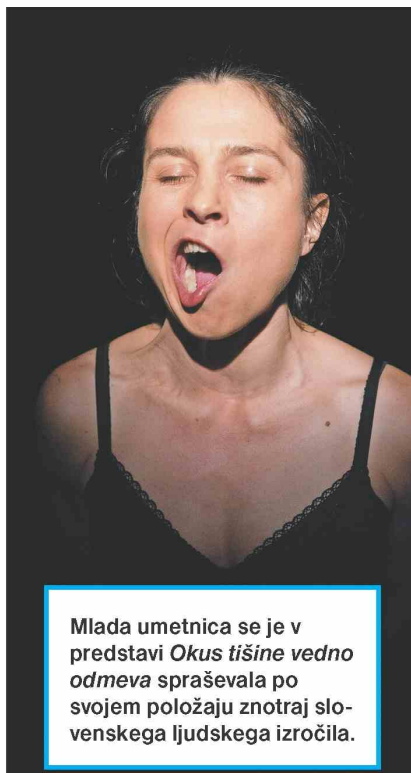
In kam bo ponesel glas Ireno Tomažin v prihodnosti? Vam nagrade odpirajo kakšna nova vrata?

Nagrade so mi prinesle neko potrditev, da lažje, bolj suvereno delam pri svojem iskanju, da lahko raziskujem in vztrajam v svoji »nevednosti«. In kar je najpomembnejše, da sem slišana, da se ne dogaja vse samo v moji glavi, ampak nagovarjam tudi druge. Kam me bo to peljalo v prihodnje, ta hip ne vem, a če pogledam nazaj, ko sem začela, sama sebe zagotovo nisem videla tu, kjer sem zdaj. Tudi svojega zadnjega avdio-vizualnega projekta, inštalacije s štirimi videi, glasovi in kompozicijo si nekaj let nazaj ne bi mogla niti predstavljati, da se bom lotila česa takšnega. Sama sebe bi rada videla tam, kjer bi imela možnost raziskovati in delati poglobljeno, kot sem lahko do zdaj.

Vam življenje v Sloveniji to omogoča ali je tujina še vedno najbolj privlačen cilj za ustvarjalca?

Veliko delam tudi zunaj. Ko sem bila še v srednji šoli in na fakulteti, smo komaj čakali na določen festival ali dogodek, ki prihaja, zdaj pa se v Ljubljani dogaja toliko stvari hkrati, da komaj dohajaš. Seveda sem tudi razmišljala, da bi mogoče šla v Berlin, kjer imam veliko sodelavcev in prijateljev, in bi mi šlo vsaj pri nekaterih stvareh mogoče boljše, a sama pri sebi skušam uravnovežiti predvsem to, da imam dovolj miru, da lahko delam. Če bi živela v tujini, bi me verjetno ritem katerega od velikih mest povsem posrkal vase. Zadovoljna sem s tem, da ima Ljubljana vse karakteristike glavnega mesta, po drugi strani pa je življenje tu še vseeno dovolj umirjeno, da lahko živiš, delaš. Seveda bi bilo lahko še marsikaj boljše, ampak na nas je, da to izboljšamo.

Kar naprej poslušamo, gledamo katastrofe, ki se dogajajo v svetu, tragedije z begunci, vojne. Bi se morali počutiti in zavedati, da smo vseeno del privilegira-

Mlada umetnica se je v predstavi *Okus tišine vedno odmeva* spraševala po svojem položaju znotraj slovenskega ljudskega izročila.

nega sveta, kjer lahko živimo, delamo relativno v miru, varno? Kako vpliva to na umetnikovo občutljivost?

Počutiš se odgovornega, da bi izrazil vsaj nekaj, kar je znotraj vsakdanje govornice utišano, da morda izpostaviš stvari, ki jih družba prikriva. Umetnost je vsekakor tisto polje, ki izreka neke stvari, ki se drugače ne izražajo, so pa del tega življenja. Družba ve-

dno prikriva katastrofe, tragedije, ki so danes na videz osebne, partikularne, problem posameznika. To je past tega časa, da smo vsi tako zelo usmerjeni nase, na pohodu je popoln individualizem. Morda je bila pred stotimi leti skupnost dosti močnejša, danes pa so na piedestalu neke individualne želje, kar se veliko zlorablja. Ne prepoznamo te empatije, da sem jaz ista kot ti, ne prepoznamo se v skupnem, pač pa zgolj v tem, da nam je morda všeč isti telefon, ista očala, banalne stvari torej. Stvari, ki so ti v življenju dane, ne bi smeli jemati tako samoumevno. Živimo v privilegiranem svetu, ki pa ima tudi svoje pasti – naj se ta svet pretvarja, da ne dela razlik, ampak dejstvo je, da v sebi še zdaleč ne sprejema vseh.

Kaj pripravljate v prihodnjih mesecih?

Z Janezom Janšo, Ireno Preda in Boštjanom Naratom smo ravno sredi ustvarjalnega procesa za novo predstavo *Zraka!*, ki bo ugledala luč na začetku septembra v prostorih Stare pošte. Še prej grem v Ženevo, kjer bomo skupaj z glasbeniki elektroakustične glasbe in plesalko delali zvočno plesno predstavo. Veselim se tudi ponovnega nastopanja v predstavi s Tinom Sehgalom v Berlinu, s katero smo leta 2012 nastopali na Documenti v Kasslu, oktobra pa me čaka še nova predstava na festivalu Mesto žensk. Letos je zame zelo intenzivno leto, nimam se kaj pritoževati.

Aina Šmid

Fotografije: Arhiv sogovornice

